

והדליקו נרות...

נס פך השמן

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג

הלכה ב וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש
אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

קיצור שולחן ערוך סימן קלט

וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בכ"ה כסלו היה, ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים, עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

סידור תפילה – סדר הדלקת נרות חנוכה:

יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי אֲזֵי יְמֵי חֲשֹׁמֵינִים. וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מִגְדְּלֵי וְטַמְאֵוּ כָּל הַשְּׁמָנִים. וּמְנוֹתַר קַנְקָנִים נַעֲשֶׂה נֶס לְשׁוֹשָׁנִים.
בְּנֵי בִינָה יְמֵי שְׁמוֹנָה קָבְעוּ שִׁיר וְרַנְנִים:

← ולא מצאו שמן טהור –

- מהו שמן הכשר להדלקת המנורה? _____
- כיצד נטמאו השמנים המיועדים להדלקה? _____
- פרטי מהו נס פך השמן? _____

ספר התודעה – חודש כסלו

כתוב במגילת תענית: ומה ראו לעשות חנוכה זו שמונה ימים, והלא חנוכה שעשה משה (חנוכת המזבח במשכן) לא עשה אלא שבעה ימים? אלא בימי מלכות יוֹן, נכנסו בית חשמונאי להיכל ובנו את המזבח, וסדוהו בסיד, ותקנו בו כלי שרת, והיו מתעסקין בו שמונה ימים:

אמור מעתה, שחנוכה זו שאנו עושים, לא על חנוכת המנורה בלבד, אלא יש בה גם חנוכת המזבח וחנוכת כלי שרת חדשים. שבת חשמונאי גנזו אבני המזבח ששיקצו היונים לעבודה זרה ובנאו מזבח חדש ועשו כלי שרת חדשים וחנוכים:

ברם, בתלמוד שלנו לא נזכר אלא הנס של פך השמן בלבד 'שלא היה בו להדליק אלא יום אחד, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים'. הרי חוזרת השאלה למקומה: למה עושים חנוכה שמונה ימים, והלא נס השמן לא היה אלא שבעה ימים בלבד, שכן היה שמן ליום אחד בלי הנס?

לשאלה זו נתנו כמה וכמה תשובות על ידי גדולי הדורות ראשונים ואחרונים, בדרך פשט ובדרך דרש. והרי מקצת מן התשובות ההן:

יום הראשון קבעו יום טוב על נס הנצחון במלחמה, שביום כ"ה נחו מאויביהם, כשם שנקבע יום טוב בפורים ביום אשר נחו מאויביהם, ושאר שבעת הימים על נס השמן:

טעם שני: מה שמצאו פך שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול – זה גופא היה נס:

טעם שלישי: חלקו את השמן שבפך לשמונה ימים כדי שהמנורה תהיה דולקת שעה קצרה בכל ערב, ונעשה נס שמאותה מקצת האירה המנורה כל הלילה, וכן בכל שמונת הימים:

טעם רביעי: אחר שנתנו השמן במנורה, נשאר הפך מלא שמן כבתחילה, וראו את הנס כבר ביום הראשון:

טעם חמישי: שהוריקו את כל השמן לתוך המנורה, ונרותיה דלקו כל הלילה, ולבקר – היו נרות המנורה מלאים שמן:

טעם ששי: לפי שהיננים גזרו על המילה, והיתה גזרה זו קשה עליהם מכל הגזרות מפני שיש בה הפרת ברית, וכשגברה יד החשמונאים עליהם שמחו על חידוש ברית מילה שנתנה לשמונה ימים ועליה סמכו גם את חגם – שמונה ימים:

טעם שביעי: שבליילה הראשון עשו פתילות דקות כדי שלא ישאבו אלא שמן מעט וגם חלקו את השמן ונתנו במנורה מעט כדי שיספיק השמן לשמונה ימים – ונעשה נס ודלקו נרות המנורה באור גדול כל הלילה, וכן בכל הלילות. ולכן יש במצות נר חנוכה ענין של מהדרין ומהדרין מן המהדרין, כיון שעיקר הנס לא בא אלא על הידור מצוה:

טעם שמיני: שדפנות הפך אכלו מן השמן מעט ולאחר שנתנו השמן במנורה לא היה כדי להדליק אפילו יום אחד:

ענין תשיעי בדרך דרש: שהיונים רצו להוציא מלב ישראל את האמונה שהקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם בהשגחתו, אלא הכל מתנהג בדרך הטבע, וכבר היו רבים מישראל נוטים אחר אמריהם. כיון שראו את הנס שלא כדרך הטבע, היו הכל רואים שהכל מהשגחתו יתברך, ואפילו בשעה שהעולם מתנהג בדרך הטבע – גם אז מיד ה' הכל ומהשגחתו. ולכך אנו אומרים בפיוט לחנוכה: 'בני בינה ימי שמונה קבעו וכו'. כלומר, מתוך שהיו בני בינה, הבינו דבר מתוך דבר; מתוך הנס הבינו שהשמן הרגיל לדלוק בדרך הטבע – גם הוא נס:

ענין עשירי בדרך מוסר השכל: שלא נתיאשו מלהדליק גם ביום ראשון כיון שאמרה תורה: נר תמיד (ויקרא כד), וידעו שמחר לא יהיה להם מה להדליק. והוא הנס הגדול שמקים את עם ישראל בכל דורותיו וגלויותיו. שאילו באו לעשות חשבונות מה יהיה ב

יום מחר לא יוכלו להתקיים אפילו יום אחד, אבל ישראל אין עושים חשבונות, אלא שמים בטחונם באלקיהם, וכל רגע וכל מעשה קטן שיש בידם לקיים דבר ה' – הם שמחים בו ועושים באמונה תמה ואינם מהרהרים:

← "וקבעו שמונה ימי חנוכה" והלוא השמן הספיק ליום אחד, וא"כ הנס הוא רק על שבעת הימים הנוספים? כתבי, במילים שלך, חמישה טעמים לכך:

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____
- ד. _____
- ה. _____

